

NORGES HØYESTERETT

Den 10. juli 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Bårdsen og Høgetveit Berg i

HR-2018-1362-U, (sak nr. 18-103840STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Nils Christian Nordhus)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Wigdis Hjalmarsen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over lagmannsrettens kjennelse om varetektsfengsling. Spørsmålet er særlig hvilke konsekvenser det har at fristen i straffeprosessloven § 275 andre ledd bokstav b for å gjennomføre hovedforhandling er betydelig overskredet.
- (2) A, født 00.00.1992, ble ved Glåmdal tingretts kjennelse 15. november 2017 varetektsfengslet. Grunnlaget for fengslingen er siktelse for overtredelse av straffeloven (2005) § 232 første ledd, jf. § 231 første ledd, jf. straffeloven (2005) § 15. Fengslingen er senere forlenget gjentatte ganger. Påtalemyndigheten begjærte 13. juni 2018 fortsatt fengsling i åtte uker. Hovedforhandling i saken er berammet i Glåmdal tingrett 26. til 29. november 2018.
- (3) Glåmdal tingrett avsa 20. juni 2018 kjennelse med følgende slutning:

"A, født 00.00.1992, kan fortsatt holdes i varetektsfengsel inntil noe annet bestemmes av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 15. august 2018."
- (4) A anket tingrettens kjennelse. Eidsivating lagmannsrett avsa 4. juli 2018 kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."
- (5) A har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Det er hovedsakelig anført at fortsatt fengsling er et uforholdsmessig inngrep i strid med EMK artikkel 5 nr. 3, ettersom varetektsfengslingen innebærer at han ikke får avgjort straffesiktelsen mot seg innen rimelig tid etter pågripelsen. Det er vist til praksis fra EMD som ifølge A viser at det vil utgjøre et

brudd på EMK når det går så lang tid som sju måneder fra tiltale tas ut til saken behandles i tingretten.

- (6) Påtalemyndigheten har hovedsakelig vist til tingrettens og lagmannsrettens vurderinger, og anfører at fortsatt fengsling ikke vil være i strid med EMK artikkel 5 nr. 3.
- (7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (8) Anken er en videre anke, og utvalget kan bare prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2 og 3. Når det gjelder forholdet til EMK og Grunnloven, kan utvalget også prøve lagmannsrettens konkrete subsumsjon, men ikke bevisbedømmelsen.
- (9) I anken gjøres det gjeldende at lagmannsretten har lagt til grunn en uriktig forståelse av EMK artikkel 5 nr. 3, og at A av den grunn må løslates. Til dette bemerkes at lagmannsretten ikke har tatt uttrykkelig stilling til om fortsatt fengsling fram til 26. november 2018 vil utgjøre en krenkelse av EMK artikkel 5 nr. 3, men i stedet uttaler at en eventuell krenkelse må "vike for de tungtveiende grunner som begrunner fengslingen".
- (10) Ankeutvalget finner ikke grunn til å gå nærmere inn på dette standpunktet, idet utvalget har kommet til at lagmannsrettens kjennelse må oppheves som følge av mangelfulle kjennelsesgrunner, jf. straffeprosessloven § 385 tredje ledd andre punktum jf. § 343 andre ledd nr. 8.
- (11) Det følger av lagmannsrettens forrige kjennelse i saken datert 18. mai 2018 at påtalemyndigheten den 27. april 2018 sendte Glåmdal tingrett formell anmodning om beramning av saken. Videre er det i lagmannsrettens kjennelse 5. juli 2018 i sak 18-101122SAK-ELAG som forsvareren har oversendt Høyesterett, og som gjelder en medsiktet, opplyst at tingretten 18. mai 2018 fikk oversendt tidsplan og utfyllende bevisoppgave.
- (12) Straffeprosessloven § 275 andre ledd fastsetter at dersom en tiltalt er varetektsfengslet, skal hovedforhandling såfremt ikke "særlige forhold" er til hinder for det, være påbegynt senest seks uker etter at saken kom inn til tingretten. Da bevisoppgaven tydeligvis ikke var komplett 27. april, reiser det spørsmålet om fristen først begynte å løpe ca. 20. mai, jf. kravene til oversendelse av en straffesak i straffeprosessloven § 262. Ankeutvalget finner ikke grunn til å ta stilling til dette spørsmålet, idet seksukersfristen om det siste tidspunktet legges til grunn senest begynte å løpe i månedsskiftet juni/juli. Fristen for å avholde hovedforhandling overskrides dermed med nærmere fem måneder.
- (13) Innføring av berammingsfrister utgjorde da de ble lovfestet ved lov 28. juni 2002 nr. 55 et viktig element i arbeidet med å redusere varetektstiden for de siktede. Dette ville, som det ble fremhevet under høringen av lovutkastet, kunne føre til at slike saker ville bli berammet på bekostning av andre, uprioriterte saker. I den sammenheng bemerket departementet i Ot.prp. nr. 66 (2001–2002) side 66 at "[d]ette argumentet kan ikke være avgjørende. Intensjonen med forslaget er nettopp å få til en viss prioritering av de aktuelle sakene". Og i de særlige merknadene til § 275 på side 137 heter det at "[f]ormålet med fristreglene er at aktørene i straffesakskjeden skal prioritere de nevnte sakene slik at hovedforhandling kan avholdes særlig raskt". Dette målet understrekes av at unntak bare kan gjøres når "særlige forhold" er til hinder for å overholde fristen. Og det understrekes ytterligere av at det i § 275 tredje ledd er fastsatt at dersom fristen ikke overholdes, skal årsaken angis i rettsboken. Fristen er altså utslag av et bevisst rettspolitisk valg fra lovgivers side.

- (14) Det følger av sikker praksis at overskridelse av berammingsfristen ikke *i seg selv* er til hinder for videre varetektsfengsling, jf. bl.a. Rt-2011-506. Ved den konkrete vurderingen av hvor store overskridelser som eventuelt kan aksepteres, vil sakens omfang stå sentralt. Den aktuelle saken synes relativt oversiktlig ved at det er satt av fire dager til hovedforhandlingen. I en slik sak må det generelt sett være enklere å finne plass til hovedforhandlingen enn om det alternativt hadde vært tale om en sak hvor det måtte settes av flere uker. Likevel overskrides fristen i den foreliggende saken med mer enn det tredobbelte.
- (15) Det fremgår av lagmannsrettens kjennelse av 5. juli, som er nevnt foran, at en av de to medtiltalte anket til lagmannsretten over at tingretten med hjemmel i domstoloven § 38 ikke hadde fått overført saken til en annen domstol. Denne anken førte ikke fram. I den sammenheng siterte lagmannsretten følgende brev fra tingretten av 2. juli 2018:
- "Retten har i dag per telefon vært i kontakt med Hedemarken tingrett. De kunne kanskje klare å behandle saken en til to måneder før Glåmdal tingrett, men kalenderen til dommerne var relativt fulle for høsten. Dette må i så fall passe med alle aktørene i saken.**
- Retten er ikke kjent med andre domstoler i nærheten som kan beramme særlig raskere. Det er som kjent stort arbeidspress på norske domstoler."**
- (16) Dette brevet må forstås slik at tingretten kun har forespurt én annen tingrett om overføring, og at henvendelsen skjedde omtrent ved utløpet av seksukersfristen i straffeprosessloven § 275 andre ledd. Sitatet er riktignok ikke en del av lagmannsrettens kjennelsesgrunner i foreliggende sak. Men det kan etterlate et inntrykk av at tingretten ikke har gitt saken den prioritet som lovgiver har forutsatt.
- (17) Ankeutvalget har etter dette kommet til at det er en feil ved lagmannsrettens kjennelsesgrunner når den ikke har gitt en nærmere begrunnelse for årsaken til at tingretten innenfor egen saksmengde ikke kunne ha omprioritert sine berammelser slik at hovedforhandlingen kunne ha startet tidligere. Lagmannsrettens kjennelse gir derfor ikke tilstrekkelig grunnlag for å vurdere om forholdsmessighetsvurderingen etter straffeprosessloven, EMK artikkel 5 og Grunnloven § 94 er riktig. Lagmannsrettens kjennelse må etter dette oppheves.
- (18) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Riktig utskrift: